

ADVENDIAJA I PÜHAPÄEV AD 2019

Sk 9:9-10 (1Pt 1:7-12; Mk 11:1-10)

Sk 9:9 Ole väga rõõmus, Siioni tütar, hõiska, Jeruusalemma tütar! Vaata, sulle tuleb sinu kuningas, õiglane ja aitaja. Tema on alandlik ja sõidab eesli seljas, emaesli sälu seljas.

Sk 9:10 Mina hävitan Efraimist sõjavankrid ja sõjaratsud Jeruusalemmast, sõjaammudki hävitatakse. Ja tema kuulutab rahvaile rahu ning valitseb merest mereni, Frati jõest ilmamaa ääreni.

Sissejuhatus

Prohvet Sakarja, Iddo poja Berekja poeg, alustas kuulutamist Pärsia kuninga Daarjavese (Dareios I) teise valitsusaasta kaheksandal kuul, s.t oktoobris-novembris 520 eKr. Sakarja oli pärit preesterlikust suguvõsast, tõenäoliselt oli ka ta ise preester. Teda mainitakse seoses Jeruusalemma templi ülesehitamisega ka Esra raamatus (Esr 5:1; 6:14).

Prohveti nimi – זְכַרְיָהּ – tähendab «Issand (Jaah) tuletab meelde/peab meeles».

Sakarja raamatu esimesed kuus peatükki sisaldavad nägemusi, mille sõnumiks on kutse pagendusse viidud Jumala rahvale taas Issanda poole pöörduda, ning tõotus, et Jumal pöörab oma rahva vangipõlve ja lubab naasta kodumaale. Jumal lööb paganaid, on ise müüriks oma rahva ümber ning isegi paljud paganad pöörduvad Tema poole.

Issand võtab ära oma rahva süü ja teeb ta uueks, andes talle võimaluse käia taas Jumala teedel ning elada Tema Seaduse kohaselt. Seejuures tuletab Jumal oma rahvale korduvalt meelde, et Iisraeli taastamine ja Jeruusalemma üles ehitamine ei sünni mitte inimliku väe varal, vaid Jumala Vaimu läbi, kusjuures sellest saavad rõõmustada need, kes ei põlga ära teinekord väikestki algust.

Seitsmes ja kaheksas peatükk tuletavat meelde, et languse ja hävingu põhjuseks on olnud rahva sõnakuulmatus, ning manitsevad eluks õiguses ja jumalakartuses, sidudes sellega Jumala rahva uue tõusu ja au ka teiste rahvaste silmis.

Sakarja raamatu teine pool, peatükid 9-14, keskenduvad ühelt poolt ettekuulutustele paganarahvaste peale tulevast karistusest, nende langusest ja laialipillutamisest, aga ka nende vähemalt osalisest pöördumisest Jumala poole, ning teisalt Jumala rahva lunastamisele ja aulisele tulevikule, nii nähtavas tulevikus kui aegade lõpul. Olulise sõnumina kordub neis peatükkides hoiatus karistada nurjatuid, vääritud karjaseid, kes hülgavad oma lambad ning kelle asemel Jumal tõuseb viimaks ise kuningana valitsema.

Jutluseks ette nähtud Vana Testamendi tekst Sk 9:9-10 järgneb vahetult ettekuulutusele mitmete Iisraeli naaberrahvaste peale tulevast karistusest, millele vastandatakse Jumala rahva päästmine ja vangistusest tagasi toomine, ning millega Issand ise kindlustab oma rahvale rahu ja julgeoleku.

Keelelisi märkuseid

Ole väga rõõmus – גילי מאד

גיל tähistab väga suurt rõõmu, seda võiks tõlkida kui «rõõmust hõiskama», «rõõmu pärast hüppama/tantsima».

מאד – üliväga, ülevoolavalt.

Siioni tütar ... Jeruusalemma tütar – בת ירושלים ... בת ציון – selle terminiga ei peeta silmas mitte ainult Jeruusalemma elanikke, vaid kogu Jumala rahvast.

Hõiska – הריעי

רוע – valju häält tegema, valjusti hüüdma, 4Ms 10:7.9 kasutatakse sama verbi ka valjusti pasuna puhumise (märku puhumise) tähistamiseks.

Vaata – הנה – seda võiks tõlkida ka «Siin!», «Pane tähele!», s.t tegemist ei ole mitte ainult tähelepanu juhtimisega, vaid üleskutsega millekski ülimalt oluliseks.

Õiglane ja aitaja – צדיק ונושע

צדיק – õiglane, siiras, sirgjooneline, kooskõlas tõega, vaba varest ja rikutusest, aga ka see, kes teeb/mõistab õigeks.

נושע – vabastama, päästma, võitma, võimust võtma; samast tüvest pärineb nimi יהושע – Joosua, Jeesus.

Alandlik – עני – algupäraks on verb ענה, mis võib tähendada ka enda allutamist kellelegi/millelegi või enda andmist mingi ülesande täitmiseks, mingi töö tegemiseks; üks tõlkevõimalus oleks ka «tasane» – nii on tõlgitud siin Septuaginta poolt kasutatud sõna πρᾶς vastavates kohtades Uues Testamendis (Mt 5:5; 21:5; 1Pt 3:4).

Eesli seljas – על-המור – sõna «eesel» tuleneb tõenäoliselt verbist המור, mille üheks tähenduseks on «punetama» – sõna «eesel» arvataksegi tulenevat sellest; samas on sõna המור esmaseks tähenduseks hoopis «keema», «käärima», «vahutama», mis iseenesest annab huvitava seose sellega, millisenä me tavaliselt eesleid iseloomustame – ning mis mõjub üsna kontrastsena, kõrvutatuna eelnevalt ratsaniku puhul tarvitatud sõnaga «alandlik» või «tasane» (ja annab ühtlasi võimaluse mõelda ka selle peale, milline on olnud läbi aegade Iisraeli rahva suhe Jumalasse, oma tõelisse Kuningasse).

Emaeesli sälu seljas – ועל־עיר בְּרִאֲתָנֹת: –

אָתוֹן – emaeesel, tõenäoliselt sõnast אָתוֹן – kindel, püsiv, kannatlik.

עיר – sälg, tõenäoliselt sõnast עיר – ärkama, tõusma; üheks tähendusvarjundiks on ka äkilisus.¹

Hävitata ... hävitatakse – וְהִכְרִיתִי ... וְנִכְרְתָה – sõna כָּרַת tähendab «ära lõikama» (nagu tükki riide küljest) või «maha lõikama» (nagu kasvavat puud), siit tulenevalt ka «hävitama», «surmama», antud kontekstis ka «ära kaotama».

Sõjaratsud – וְסוּד – sõna סוּד – hobune – tuleneb sõnast «hüppama» või «hüplema».

Ja tema kuulutab – וְדָבַר – sõna דָּבַר – «kõnelema», «rääkima», tähendab korrastatud, mõtestatud ja ka loovat kõnet (sõna), mis ei pruugi mitte ainult tähistada, vaid ka põhjustada seda, millest kõneldakse.

Rahu – וְשָׁלוֹם – lisaks rahule tähistab see sõna ka terviklikkust ja terve olemist, heaolu, turvalisust, paranemist.

Rahvaile – לְגוֹיִם – sõna גוֹי tähistab enamasti paganarahvaid (s.t teisi rahvaid peale Iisraeli).

Ning valitseb – וּמְשָׁלוֹ – «ja tema valitsus [on]». Verb מָשַׁל, millest see sõna tuleneb, viitab täielikule meelevaldale (tähdenduses, et «kõik on täpselt nii, nagu tema tahab»).

Sisuline analüüs

Jumala rahvas on kaotanud oma vabaduse, riigi, maa, pühakoja ning elanud aastakümneid pagenduses, võõra võimu (õigupoolest võõraste võimude) all. Iisraeli tabanud hävingu ainsaks tõeliseks põhjuseks on taganemine Jumalast, kes on oma rahva karistamiseks – ja seeläbi puhastamiseks ning uuendamiseks – kasutanud mitmesuguseid võõrvõime, paganarahvaid. Nüüd on saabunud aeg oma maale tagasi pöördumiseks ning selle üles ehitamiseks – eeskätt Jeruusalemma ja Jumala templi taastamiseks. Väline ülesehitus on võimalik aga ainult juhul, kui rahvas uueneb kõigepealt sisemiselt – ning ongi eeskätt tolle seesmise uuendamise väline peegeldus.

---

¹ Justinus Märter kasutab emaeeslit ja tema sälgu võrdpiltidena vastavalt Iisraeli rahva ja paganarahvaste kohta: emaeesel on harjunud käima ikkes, nagu Iisraeli rahvas Seaduse all, ohjeldamatu sälg on aga nagu seni ilma seaduseta elanud paganad (Dialog juut Tryphoniga 53).

Sarnast võrdpilti tarvitab ka Martin Luther, kes näeb ikke all käivas emaeeslis meie vana liha ja verd, mida tuleb tööle sundida, aga mis on ikkagi laisk ja vastupanija, ning rõivastega kaetud sälus, keda pole nähagi, ent kes sellegipoolest kannab Kristust, meie usku, mis meid evangeeliumi väes ilma tegudeta õndsusele kannab (Jutlus Palmipuudepühal 1523).

Kui hävingu keskseks põhjuseks oli selja pööramine Jumalale, usuline, poliitiline ja ühiskondlik allakäik ja rikutus, millega kaasnes lootuse panemine kavalale poliitikale, iseenda ja/või ühe või teise ümbritseva suurvõimu sõjalisele jõule, võõraste kultuuride ja religiooniga kaasa minemine ja muu selletaoline, siis saab paranemine olla võimalik üksnes juhul, kui sellest kõigest lahti üteldakse, oma lootus üksnes Jumalale ja Tema abile pannakse ning ollakse valmis Tema tahet ja seadusi järgima.

Jumal lubab oma rahva päästa ning töötab anda talle kuninga, kes on õiglane ja teeb õigeks. Sellise kuninga, kes toob vabaduse ja pääste, aga mitte välise võimukuse ega sõjalise jõu, vaid alandlikkuse ja tasadusega. Väliseid olusid trotsides ja sellele, mis tundub inimlikult mõistliku ja asjakohasena, lausa vastupidiselt toimides. Oma sõnaga paranemist ja rahu mitte ainult kuulutades ja töötades, vaid luues. Viimselt on Jumal ise nii oma rahva kui kogu ilmamaa ainus tõeline Kuningas.

Kui Jumal töötab hävitada (ära lõigata) nii sõjavankrid, ratsud kui lahinguammud, siis ei tähista see siinkohal mitte seda, et Ta astub oma rahva kaitseks välja väliste vaenlaste vastu, vaid et Ta kaotab need – s.t lootuse väliste vahenditele ja oma inimlikule, poliitilisele või sõjalisele jõule – nii Eefraimist (mis tähistab siinkohal endist Põhjariiki, kümmet Iisraeli suguharu) kui Jeruusalemmast (mis tähistab endist Lõunariiki ehk Juuda ja Benjamini suguharu). Jumala rahvas ei pea lootma, ei saa ega tohi loota mitte millelegi ega kellelegi muule kui Jumalale.

Tähelepanuväärne on, et Iisraelile töötatud pääste ja paranemine, rahu ja rõõm («Ole väga rõõmus, Siioni tütar, hõiska, Jeruusalemma tütar!») ei piirdu ainult Jumala rahvaga («Vaata, sulle tuleb sinu kuningas!»), vaid laieneb ka paganarahvastele, kõigile, põhjast lõunasse, idast läände, ilmamaa ääreni.

Kristlaste jaoks on siin tegemist üheseltmõistetava ettekuulutusega Kristusest (vrd Mt 21:4-5; Jh 12:15), kes on tulnud, et päästa inimkond patust ja rikutusest ning sellega kaasnevast hävingust, kes kuulutab, loob ja toob lepituse ja rahu, tervenemise ja võimaluse uueks alguseks, eluks Jumala täiuses, selleks iseennast alandades ja ristisurma alla painutades. Nagu Vana Testamendi jumalarahvas ei saa ega tohi prohveti sõnul loota ei iseendale ega kellelegi või millelegi muule peale ainuüksi Jumala, nii kuulutab Uus Testament Jeesusest Kristusest, et «kellegi muu läbi ei ole päästet, sest taeva all ei ole antud inimestele ühtegi teist nime, kelle läbi meid päästetaks» (Ap 4:12). Prohveti ettekuulutusele kuningast, kelle valitsus ulatub ilmamaa ääreni, vastavad Jeesuse sõnad Temale antud täielikust meelevallast nii taevas kui maa peal (Mt 28:18).

Sõnumi juurde jumalikust päästest kuulub nii prohvet Sakarja raamatus kui ka kristliku arusaama järgi lahutamatu kutse pöördumisele ning kohustus elada uut, Jumala tahtega kooskõlas olevat elu.

Jutluseks

Advendiaja esimese pühapäevaga astume uude kirikuaastasse ning asume taas valmistuma Önnistegija sündimise tähistamiseks, mis seab meie ette Jumala suure päästesaladuse: «Jumal Jumalast, valgus valgusest, tõeline Jumal tõelisest Jumalast ... on meie, inimeste pärast ning meie õndsuseks alla tulnud taevast ning lihaks saanud Püha Vaimu läbi neitsist Maarjast ja inimeseks saanud.» (Nikaia usutunnistus)

Jutluseteksti keskse sõnumi võib sellest tulenevalt võtta kokku järgmiste punktidenä:

1. Inimkonna olukord pärast pattulangust. Iisraeli rahva ajalugu kui selle olukorra võrdpilt.
2. Jumala päästetahe ja ettehooldus läbi kõigi aegade ning selle avaldumine nii inimkonna ja rahvaste ajaloos (ka Iisraeli rahva näitel) kui iga üksikinimese elus.
3. Kristuses töötatud ja teostunud pääste, mille kaudu meile on kingitud nii igavese elu lootus kui uue elu võimalus ja kohustus juba praegu.

Kuna prohvet Sakarja raamatus on olulisel kohal päästetöötus mitte ainult Iisraeli rahvale, vaid ka paganatele, võib jutlusesse tuua ka misjonisõnumi (kogu selle «kristliku läänemaailma» vaimulikku ja kõlbelist olukorda silmas pidades lõikavalt valusas iroonilisuses, paradoksaalsuses ja isegi inimlikus lootusetuses).

Pühapäeva Evangeelium (Mk 11:1-10) on otseses vastavuses Vana Testamendi perikoobiga, Epistel (1Pt 1:7-12) viitab ühelt poolt (salmid 10-12) sellele, et vanad prohvetikuulutused on eeskätt ettevalmistus Kristuse tulemiseks, teisalt aga (salmid 7-9) aitab meil samastuda pagenduses elavate Iisraeli lastega, kes igatsevad pääsemise, oma maale tagasi pöördumise ja tõelise vabaduse järele.